

iz planinske literature

Stoletje v knjigi

Zgodovina slovenske planinske organizacije je opisana na več mestih, vendar nikjer na tak način (in ne nazadnje tudi ne tako aktualno) kot v knjigi *Stoletje v gorah*, ki jo je konec lanskega novembra izdala Cankarjeva založba. Knjiga z zasnovno spomni na referenčno izdajo Slovenske gore, ki je izšla pri isti založbi pred ravno desetimi leti, le da se vsebina nove knjige vrti okoli jubileja, o katerem govori njen naslov. Letošnje leto mineva sto let od ustanovitve Slovenskega planinskega društva (SPD), *stoletje*, ki zahteva pogled nazaj, na začetke in razvoj gorništvu pri nas.

Kako se danes (in že spet) lotiti dogodkov, ki so spremljali posameznike, skupine in društva na poti v gore? Kako se lotiti zgodovine gorništvu pri nas in osebnosti, ki so ga oblikovale, ne da bi naredili le še eno knjigo na temo?

Stoletje v gorah se te zahtevne naloge loti na samosvoji in predvsem berljivi način. Jedro tvori poglavje *Sto let dolga pot*, ki obsega polovico knjige. S pomočjo vseh dosedanjih izdaj Planinskega vestnika ga je uredil in z besedo povezal njegov sedanji urednik **Marjan Raztresen**. V ta namen je »prelistal kakšnih 60 000 strani Planinskega vestnika, od februarске številke leta 1895 do aprilske leta 1992, in iz njih izbral, ne da bi jih kakorkoli obrusil ali odkrušil, tiste kamenčke, ki sestavljajo mogočen mozaik slovenske planinske zgodovine«. Tako je nastalo zanimivo in izredno privlačno besedilo, ki nas povede od prvih obiskov naših gora in začetkov SPD do najnovejših dogodkov in včlanitve PZS v UIAA. V citatih je ohranjen nekdanji jezik, s katerim se močno poveča nazornost in slikovitost pripovedi, ki je tudi stvaren odsev določenih družbenih razmer in omogoča občutek časa. Preglednost besedila povečujejo napisi ob robu, tekoča pripoved z velikimi zanimivimi podatki pa pomeni za zahtevnejše bralce tudi spodbudo za nadaljnje branje oziroma prebiranje originalnih besedil.

Namen knjige je tudi predstaviti dejavnosti planinske organizacije, zato sledi jedru več krajših poglavij, ki hkrati razširijo osnovni del. **Jože Dobnik** v faktografskem opisu planinskih postojank sledi času in predstavi gradnjo planinskih koč od časov pred ustanovitvijo SPD do leta 1992. Podobno faktografsko, vendar po gorskih skupinah, so nanizani podatki o nadelavi, razvoju in vrsti poti po našem hribovitem in gorskem svetu (**Božo Jordan**), o razvoju našega alpinizma in odpravarstva pa na kratko spregovori **Tone Škarja**. V besedah štirih avtorjev (**M. Salberger**, **B. Vengust**, **P. Šegula**, **D. Škerbinek**) se predstavi še delo GRS.

Knjigo zaključijo zelo zanimivo poglavje, v katerem **Franc Vogelinik** opiše življenje in goriško delovanje najpomembnejših posameznikov (sledijo časi od **Valentina Staniča** do **Aleša Kunaverja**). Temu primeren je tudi pomenljiv naslov *Ustvarjali so zgodovino*.

Ob prebiranju *Stoletja v gorah* nas iz »nekdanjosti« v mogočnost gorskih oblik prestavijo fotografije. Svoja dela je prispevalo 15 avtorjev, med njimi največ **Oskar Dolenc**, **Peter Janežič**, **Matevž Lenarčič**, **Igor Maher**, **Igor Modic**, **Franc Sluga** in **Tone Škarja**. Fotografije predstavljajo svet nad 2000 metri in približno sledijo potovanju skozi naše gore od zahoda proti vzhodu. Značilno je izmenjevanje z besedilom, ki mu skoraj vedno stoji nasproti celostranska fotografija (ali dve), nekaj gorskih razgledov si je priborilo tudi po dve strani. Kot preberemo v uvodu, so na fotografijah v glavnem prikazani najlepši razgledi v naših gorah. Prav v tem pa je šibka stran knjige. Slike so sicer lepe, nekatere kar čudovite (le papir jim je odvzel malo kontrasta), vendar »najlepše razglede« vidimo natisnjene povsod: ničkoliko knjig in koledarjev je že prineslo klasične podobe Jalovca s Slemenca, Triglav na sto načinov in pogled z Grintovca proti vzhodu. Na srečo so nekatere slike in avtorji bolj izvorni, kljub vsemu pa je slikovni vtis knjige preveč »znan« (tudi na naslovnici je spet Triglav, kot da bi bil edini simbol naših gora). Tako so spet izpadla mejna območja gorske fotografije, npr. bližnje srečanje z Loško steno ali večno obrobna Peca. Za nekoga, ki je redke gost v gorah, bo to verjetno prav tako lepa izkušnja, toda veliko podob je preveč znanih (vsa čast izjemam), da bi popolnoma izpolnile pričakovanja zahtevnega bralca/gledalca knjige.

Tako je nedvomno težišče knjige na njenem tekstovnem delu. To je knjiga, ki bi jo moral imeti in uporabljati (kajti besedilo ni le za to, da ga preberemo in knjigo zapremo) vsakdo, ki živi z gorami. Toda: v uvodu beremo, da je knjiga »namenjena sto tisoč organiziranim planincem in še nekaj drugim sto tisoč ljubiteljem gora.« Ob vseh teh organiziranih planinskih množicah se Planinski vestnik proda v komaj 5000 izvodih. Če je (tudi) to odraz naše goriške kulture in odnosa do gora in besed z gora, se tudi knjigi ob stoletnici ustanovitve SPD ne piše dobro.

Dario Cortese

Ko iz oblakov zrastejo Gore

Prednovoletni čas vedno poskrbi za pestro dogajanje na knjižnem trgu in za možnost izbire med več novimi izdajami. Med knjižnimi novostmi z gorsko tematiko velja še posebej omeniti knjigo s preprostim naslovom **Gore**, ki jo je v založbi Dia studia iz Ljubljane izdal poklicni fotograf in alpinist **Stane Klemenc**.

Knjiga *Gore* je fotomonografija, v kateri je naš